

1. HAFTA

AIT181

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I

KBUZEM

Karabük Üniversitesi

Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi

1. Haftanın Konuları (İçerik)

A. Tarih Nedir?; Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Nedir?; Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'ni Neden Öğreniyoruz?

1. Tarih nedir?

Bu derste siz değerli öğrencilerimize Türk İnkılâbının oluş nedenleri, aşamaları ve dayandığı temel ilkeler anlatılacak ve tanıtılacaktır. Dersimiz, adından da anlaşılacağı üzere, bir tarih dersidir. O halde, tarihin tanımı ile konuya başlamak en doğru yaklaşım olacaktır.

Tarih; bireylerin ve onların oluşturduğu toplumların eylemlerini yer ve zaman göstererek, neden-sonuç ilişkisi kurarak, objektif bir biçimde ve kanıtlara dayalı olarak inceleyen sosyal bir bilimdir.

Şüphesiz tarih dersinin de, diğer tüm derslerde olduğu gibi, öğretilmesine yönelik kimi yaklaşımlar ve amaçlar taşıdığını görmekteyiz. Tarih dersi aracılığıyla, geçmişe ilişkin bilgi veya inanışların öğrencilere aktarılması konusunda üç önemli yaklaşım vardır:

Miras Olarak Tarih: Ait olunan grubun (Millet, kabile, sınıf, cemaat, v.s.) geçmişine saygı duyulması yoluyla, bir mensubiyet edindirme amacı güdülür.

Ahlaki Eğitim İçin Tarih: Çoğunlukla telkin ve tarihten gösterilen örnek olaylar yoluyla, kimi ahlaki kuralların kazandırılması amacı güdülür.

Günümüz Dünyasını Anlamak İçin Tarih: Tarih dersinin öğretilmesi noktasında tüm yaklaşım ve ilkelerin kaynağını bu amaç oluşturmaktadır. Tarih öğretimi alanındaki yeni yaklaşımların içerdiği problem çözme becerilerinin kazanılması, duyuşsal özelliklerin kazanılması, tarihsel düşünme becerisinin geliştirilebilmesi, eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması, tarihsel çevreyle empatinin sağlanması, önkestim gibi temel davranışlar günümüz dünyasını anlayabilmenin ön şartı olan davranışlardır.

2. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi nedir?

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, tarih adı verilen ve geçmiş, bugün ve gelecek üzerine kurulu devasa bir alanda, ülkemizde yetişen kuşaklara çağdaş toplum koşullarını, demokrasi ilke ve kurallarını, Türkiye'nin karmaşık uluslararası ilişkiler içinde karşısına çıkan sorunları çözmede ne gibi güçlüklerle karşılaştığını tanıtabilecek nitelikte bir derstir.

Dünyada olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin insan yetiştirme düzeni içerisinde ulusal kimliğin şekillenmesinde tarih alanı önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Cumhuriyetin modernleşme kurgusuna yaklaşımında Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi bu bağlamda

özgün bir yer tutmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihî varlığını anlamlandıran geçmiş deneyimine baktığımızda niçin yapıldığı açık olan Millî Mücadele gerçeği; çağdaş uygarlığın gereği hayata geçirilen inkılâplar, millî kimliğimizin ve çağdaşlaşmamızın ideolojik üslubu olan Atatürkçü düşünce sistemi güvenli bir geleceğimizin niçin, nasıl ve neden olmasının ana temalarını biçimlendirmeye devam etmektedir.

3. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'ni neden öğreniyoruz?

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi ile genel olarak, gençlerde Türk İnkılâbının temel felsefesine, cumhuriyet rejimine ve Atatürk ilke ve inkılâplarına yönelik olumlu tutum kazandırmak hedeflenmektedir.

Bu derste öğrencilerden sadece tarih bilgisi edinmeleri beklenmemektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temelini teşkil eden Atatürk ilke ve inkılâplarını, bunların oluşum sürecinde tarihî olayları kavrayan, onu benimseyen ve devamını sağlama bilincinde olan öğrenciler yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Tarih araştırmacılığı tarihsel gerçekleri mümkün olduğunca tarafsız bir biçimde ortaya koymaya çalışır. Fakat kültürlenme sürecinde bir araç olarak düşünüldüğünde İnkılâp Tarihi dersi sadece tarihsel araştırma yapabilen, eleştirel düşünebilen ve tartışabilen bir tarih öğrencisi değil, onu yaşatmaya çalışan bireyler yetiştirme amacındadır.

Genelde tarih dersinin, özelde ise Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin amaçlarına bakacak olursak, aşağıdaki gibi bir özetleme yapmak mümkündür:

- ✓ Tarihi öğrenme, bireyin insanlık tarihinde köklerini aramasına ve geçmişle gelecek arasında bir süreklilik içinde kendini göstermesine yardımcı olur.
- ✓ Tarihi inceleme, öğrencinin insan doğası ile ilgili geniş bir görüş açısı geliştirmesini sağlar.
- ✓ Tarihi inceleme, bireyin bir dünya görüşü ve uluslararası anlayış geliştirmesini sağlar.
- ✓ Tarih, geçmişte insanlar tarafından yapılan hataları görmeyi sağlar.
- ✓ Tarihi inceleme; çağdaş, siyasal, sosyal ve ekonomik sorunların nedenlerini araştırmayı ve anlamayı sağlar.
- ✓ Tarih, öğrencilere eleştirel düşünme becerilerini geliştirme olanağı sağlar.
- ✓ Tarih bilimi sayesinde öğrenciler, medeniyetlerin insanlığa katkılarını ve yararlarını anlayıp değerlendirirler.
- ✓ Tarihi inceleme ile öğrenciler, birçok büyük eseri de tanıma olanağı bulurlar.
- ✓ Tarihi inceleme ile öğrenciler, insanlığın elde ettiği başarılarla tanışır.

- ✓ Tarihi inceleme ile öğrenciler, geçmişte ortaya çıkmış olan büyük düşüncelerin günümüzde uygulanışını gözleyebilirler.

Bu temel ilkeler doğrultusunda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin amacını; Türk İnkılâbının ruhunu ve hedeflerini kavrayarak geliştirecek yeni nesiller yetiştirmek; böylece, Mustafa Kemal'in söylediği gibi; *“Devrimin amacını kavramış olanlar, sürekli olarak onu koruma gücüne sahip olacaklardır”*. özdeyişiyle formüle etmek yanlış olmayacaktır.Devrimin amacının kavranabilmesi için, Türk Bağımsızlık Savaşı, Atatürk İnkılâpları ve Atatürkçü düşünce sistemi ile Türkiye Cumhuriyeti Tarihi hakkında doğru bilgiler vermek Türk gençliğini Atatürkçü düşünce sistemi doğrultusunda yetiştirmek gereklidir. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, bu görevi üstlenmiştir.Cumhuriyet rejiminin sürekli olması, yeni kurumlar oluşturması, Atatürkçü düşünce sisteminin yaygınlaştırılıp geliştirilmesi ve milletimizin çağdaşlaşması için, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, vazgeçilmez öneme sahiptir.

İlköğretimden yükseköğretime kadar eğitim-öğretim sürecinin her aşamasında okutulması zorunlu olan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin, yükseköğretim basamağı dikkate alındığında, dersin verilmiş amaçları YÖK tarafından şu dört ana başlıkta toplanmıştır:

1. Türk Bağımsızlık Savaşı, Atatürk inkılâpları ve Atatürkçü

Düşünce Sistemi, Türkiye Cumhuriyeti tarihi hakkında doğru

bilgiler vermek; Türkiye ve Atatürk inkılâpları, ilkeleri ve Atatürkçü düşünceye yönelik tehditler hakkında doğru bilgiler vermek; Türk gençliğini ülkesi, milleti ve devleti ile bölünmez bir bütünlük içinde Atatürk inkılâpları, ilkeleri ve Atatürkçü düşünce doğrultusunda ulusal hedefler etrafında birleştirmek; Türk gençliğini Atatürkçü düşünce doğrultusunda yetiştirmek ve güçlendirmek olarak sıralanmıştır.

2. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin hedefi, mesleği ne olursa olsun yeni yetişen neslin Atatürk ilkeleri ve inkılâplarına bağlı, Atatürk milliyetçiliğiyle yoğrulmuş, Türk milletinin değerlerini taşıırken Türk olmanın onurunu duyan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen, bunları davranış haline getiren ve Türk devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olarak sonsuza kadar var olabilmesi için her bakımdan katkıda bulunmaya hazır çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin birer bireyi olmayı benimsemiş; kısaca çağdaş, demokratik, laik, milli ve girişimci bir vatandaş olarak bilinçlenmesini sağlamaktır.

3. Bununla birlikte Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersiyle Türk Devriminin ruhunu ve hedeflerini kavramış; bunların devamlılığını sağlayacak nesiller yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Böylece, Mustafa Kemal'in söylediği gibi; "Devrimin amacını kavramış olanlar sürekli olarak onu koruma gücüne sahip olacaklardır."

4. Cumhuriyet rejiminin sürekli olması, Atatürkçü Düşünce Sisteminin yaygınlaştırılıp geliştirilmesi, çağdaş uygarlığın gerekleri doğrultusunda mevcut kurumların geliştirilmesi ve ulusumuzun çağdaşlaşması için Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersleri vazgeçilmez öneme sahiptir.

B. İnkılâp Tarihi İle İlgili Temel Kavramlar

İnkılâp: Bir milletin sahip olduğu siyasi, sosyal ve askeri alanlardaki kurumların devlet eliyle akla uygun metotlarla köklü bir şekilde değiştirilerek yenileştirilmesidir.

İnkılâpta esas olan eskinin kaldırılması ve yerine yeni olanın konulmasıdır. Örneğin, Saltanat'ın kaldırılması ve yerine devlet modeli olarak Cumhuriyetin ilan edilmesi, eski kıyafetlerden vazgeçilerek yeni kıyafetlerin benimsenmesi.

İnkılâplar kendi içerisinde siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olmak üzere ayrılabilirler:

Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin İlanı, Halifeliğin Kaldırılması, 1921 ve 1924 Anayasalarının kabulü **SİYASİ İNKILÂPLAR**'a; Soyadı Kanunu, Kılık-Kıyafette Değişiklik, Kadın Haklarının kabulü **SOSYAL İNKILÂPLAR**'a; Türk Tarih Kurumu'nun ve Türk Dil Kurumu'nun açılması **KÜLTÜREL İNKILÂPLAR**'a; Aşar Vergisinin Kaldırılması, Beş Yıllık Kalkınma Planları, Kabotaj Kanunu,

Teşvik-i Sanayi Kanunu EKONOMİK İNKILÂPLAR'a örnek olarak gösterilebilir.

Atatürk, ülkemizde eğitim ve kültür alanındaki inkılâplara da öncülük etmiştir.

Tarihte hiçbir olay birbirinin aynısı olmadığı için Türk İnkılâbı da dünyanın diğer inkılâpları ile aynı değildir. Örneğin Fransız İnkılâbı tabandan tavana (aşağıdan yukarıya) doğru gerçekleşirken Türk İnkılâbı, Atatürk önderliğinde tabandan tavana (yukarıdan aşağıya) doğru gerçekleşmiştir. Yine Fransız inkılâbının isyan ve ihtilal safhaları varken Türk inkılâbında bu aşamalara rastlanmaz.

İhtilal: Bir devletin siyasi teşkilatını kanuni şekillere hiç uymadan değiştirmek üzere zor kullanılarak yapılan halk hareketidir. Bazen ihtilal kavramı, inkılâp yerine kullanılmaktadır. Aslında bu yanlış bir kullanımdır. Sadece eskinin ortadan kaldırılmasını ifade eden İhtilal kavramı İnkılâp'tan daha dar kapsamlıdır. Bu yüzden Fransız İhtilali yerine Fransız İnkılâbı demek daha doğrudur.

İhtilal (Devrim): Bozma ve Yıkım işi, eskinin kaldırılması.

İnkılâp: Yeni olanın getirilmesi işi.

İhtilal, İnkılâbın bir önceki aşaması olabilir ancak İnkılâp için mutlaka ihtilale gerek yoktur. Örneğin Fransız İnkılâbı'nın ihtilal aşaması varken Türk İnkılâbının ihtilal aşaması yoktur.

TBMM'nin Açılışı (23 Nisan 1920)

Fransız İhtilalinden bir sahne (1789)

İsyan: Toplum içerisinde belirli bir grubun veya herhangi bir teşkilatın sınırlı amaç ve hedefini gerçekleştirmek üzere devlete karşı başkaldırmasıdır.

İsyan gelişme gösterirse İhtilâl dönüştürülebilir. İhtilal gelişme gösterirse İnkılâba dönüştürülebilir. Fransız İnkılâbında böyle olmuştur. Türk İnkılâbında isyan ve ihtilal safhası yoktur.

Hükümet Darbesi: Mevcut iktidara karşı yapılan bir harekettir. Devletin emri altındaki resmi kuvvetlerden birinin, mesela ordunun, mevcut hükümeti devirip iktidarı ele geçirmesidir. Hükümet darbeleri sadece iktidardaki kişileri devirirler; toplumdaki siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıyı değiştirmezler. Bu yönüyle ihtilalle karıştırılmamalıdır.

Hükümet Darbesi, İhtilal'den hedefi yönüyle de zıtlık gösterir. Örneğin İhtilalde devletin siyasi rejimini yıkmak hedeflenirken; hükümet darbesinde daha çok siyasal rejimi korumak hedeflenmiştir.

Reform (İslahat): Düzeltme, iyileştirme, yenileme, ıslah etme anlamlarına gelmektedir. Toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeyen kurumların çağın şartlarına göre yeniden düzenlenmesi işidir.

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında girişilen yenilik hareketleri reform olarak adlandırılır.

İnkılâpta eskinin kaldırılıp yeninin getirilmesi yani köklü değişiklik söz konusu iken reform da eskiyi kaldırmadan düzenleme esas alınmaktadır.

Referanslar

KARABÜK